

B. Mängitamislaulud.

1. PÜKSID JALGA!

Muhu.

Pōu-pōu-pōu , pük-sid jal - ga , kau - kau - kau ,
kap-sid jal - ga , sönk-sönk-sönk , Sörve poo-le ,
kapp-kapp-kapp Karja poo-le ! Sörvest säält saab
al - li vat - ti ja a - bu pää - le tur-sa - kot - ti .

Pōu-pōu-pōu, püksid jalga,
kau-kau-kau, kapsid jalga,
sönk-sönk-sönk Sörve poole,
kapp-kapp-kapp Karja poole!
Sörvest säält saab alli vatti ja
5 abu päälle tursakotti.

Laulnud Madis Küla Muhu kihelkonnast, Muhu-Suure vallast,
Rebaskivi külast 1921.—1932. aastal. Üles kirjutanud C. Kreek (TMM).

2. SÖIT LINNA.

Audru.

1-2. Sōit, sōit, sōit Rii - ga , taas Tal'na lin-na!

Sōit, sōit, sōit Riiga,
taas Tal'na linna,
too lapsel saia,
teistel külma piitsa!

Lauldakse lapsele ka kiigu juures, magama kiigutamise ajal.

Laulnud Anna Viljak, 45 a. vana, Audru kihelkonnas 1906. aastal.
Üles kirjutanud K. Viljak (EÜS VIII 153 (9)).

3. SÖIT LINNA.

Tori.

MM $\text{♩} = 108$

*Söit, sōit Rii - ga , too lap-se - le
sai - a ! Sai-ad sa - ja - sar-vi - li - sed,
koo - gid kol - me - kan - di - li - sed.*

Sōit, sōit, Riiga,
too lapsele saia!
Saiad sajasarvilised,
koogid kolmekandilised.

Last hüpitati põvel.

Laulnud Erna Normann, 48 a. vana, Tartu linnas 1953. aastal. — Laul õpitud emalt, kes oli pärit Tori kihelkonnast, Sindi alevist. — Üles kirjutanud H. Tampere (RKM II 57, 37 (10)).

4. SÖIT LINNA.

Paistu.

MM $\text{♩} = 120$

Ptruu, sõi - da   Rii - ga ,   tä - ku , tant-si
Te - li - nas - se ,   tuu   lat - sel   sai - a ,
lat - se - oid - jal   u - bi - nid ,   kar-jat - sel - le
ka - ni - kit ,   pois-te - le   puid ,   tüd-ru-ki - le
tü - vi - kit ,   va - na - naiste - le   vit - su !

«Läheb ühe tooniga, viisi ei ole.»

Ptruu, sõida Riiga,
täku, tantsi Talinasse,
tuu latsel saia,
latseoidjal ubinid,
5 karjatselle kanikit,

poistele puid,
tüdrukile tüvikit,
vananaistele vitsu!

Lauldi lapsele, kui last põlve peal «söidatati». «Söidatajal» oli vasak põlv üle parema, laps hoiti kaksiti põlvel, laulutaktis tõsteti ja langetati parema jala kanda.

Laulnud Mail Paulson, s. 1873 a., Paistu kihelkonnas, Holstre vallas, Pirmastu külas 1935. aastal. Fonografeerinud R. Viidalepp (ERA III 7, 184 (28) < ERA, Fon. 459-c). «Söidatamise» kirjeldus lisatud S. Läti sele-tuse järgi Paistust.

5. SÖIT SÖTSELE.

Rõngu.

The musical notation consists of three staves of music for a single voice. The first staff starts with a quarter note, followed by eighth notes, then two eighth notes with a fermata, another eighth note, and a sixteenth note. The second staff begins with a half note, followed by eighth notes, then two eighth notes with a fermata, another eighth note, and a sixteenth note. The third staff begins with a half note, followed by eighth notes, then two eighth notes with a fermata, another eighth note, and a sixteenth note. Below the music, the lyrics are written in a mix of capital and lowercase letters, corresponding to the notes: "Söit, söit tsö-dse - le , söit , söit", "tsö - dse - le , lä - bi laa - ne", and "lan - gu - le , lä - bi laa-ne lan - gu - le !".

Söit, söit tsödsele,
läbi laane langule,
üle tii tädile,
üle oja onule,
läbi lep'ku lelläle!
5

Last põlvel kiigutades.

Üles kirjutanud P. Kurg Rõngu kihelkonnast 1904.—1905. aastal
(EÜS II 11 (20)).

6. TAMMU, TAADIPOEG!

Kaarma.

Tam-mu, tam-mu, taadi - poe-ga , ei-da jal-ga , em-me-las-ta!

Tammu, tammu, taadipoega,
eida jalga, emme lasta!

Üles kirjutanud D. Jackson Kaarma kihelkonnas, Kaarma-Suure val-las, Vaivere külas 1889. aastal (EÜS IV 463 (25)).

7. TULE MEILE!

Pöide.

MM $\text{d} = 105$

Musical notation for the song 'TULE MEILE!' in G major, 2/4 time. The tempo is marked MM $\text{d} = 105$. The lyrics are written below the notes. The first line starts with 'fa' and '1'. The music consists of eighth and sixteenth notes.

Tim - mu, tam - mu tei - le , tu - le om - me
 mei - le ! Meil on om - me oa - tants ,
 ka - he ka - na - mu - na tants , vii - e vi - ha -
 le - he tants , kui - e od - ra - üik - se tants .
 Tim - mu, tam - mu tei - le , tu - le om - me

mei - le! Meilt saad soo-ja sai - a,

pit - ka put - ku pii - ma, va - na rat - ta

ras - va, ui - e töl - la tör - va.

Tim - mu, tam - mu, taa - di las - ta, ei - da jal - ga,

em - me las - ta, ei - del ei - na nii - ti - jaks ja

taa - dil tamme rai - u - jaks! Eit o - li ei - na

lin - nu - ke ja taat o - li tamme kän - nu - ke - ne.

Timmu, tammu teile,
tule omme meile!
Meil on omme oatants,
kahe kanamuna tants,
5 viie vihalehe tants,
kuie odraüikse tants.

Timmu, tammu teile,
 tule omme meile!
 Meilt saad sooja saia,
¹⁰ pitka putku piima,
 vana ratta rasva,
 uie tölla törva.
 Timmu, tammu, taadi lasta,
 eida jalga, emme lasta,
¹⁵ taadil tamme raiujaks ja
 emmel eina niitjaks.
 Eit oli einalinnukene,
 taat oli tammekännukene.

Ema kiigutab last oma põlvede vahel, kallutades last ühelt jalalt teisele.

Laulnud Leida Ränk, 32 a. vana, Orissaare rajoonis, Pöide külanõukogus (= Pöide kihelkonnas, Maasi vallas, Orinõmme külas) 1956. aastal. Üles kirjutanud H. Tampere ja O. Jõgever (RKM II 57, 553/4 (291) ja RKM, Mgn. II 91-c).

8. KOER LÄHEB KARJA.

Retsiteerides.

Tori.

MM $\text{J} = 69$

Kut's läeb kar-ja : lin' - ta - lon' - ta ,

sa - ba   so - rus ,   pi - a   no - rus .

MM $\text{J} = 192$

Tu - leb ko - ju : vin' - ta - vän' - ta ,

vin' - ta - vän' - ta ,   vin' - ta - vän' - ta .

Laps istub hoidja süles. See võtab lapse jalgadest kinni ja imiteerib nendega koera astumist: «karja minnes» aeglaselt ja «koju tulles» kiiresti.

Kut's läeb karja: lin'ta-lon'ta,
saba sorus, pia norus.
Tuleb koju: vin'ta-vän'ta,
vin'ta-vän'ta, vin'ta-vän'ta.

Laulnud Erna Normann, 48 a. vana, Tartu linnas 1953. aastal. — Laulu kuulnud emalt, kes oli pärit Tori kihelkonnast, Sindi alevist. Üles kirjutanud H. Tampere (RKM II 57, 35 (9)).

9. KOER LÄHERB KARJA.

Retsiteerides.

Halliste

MM J = 72

*sol*¹

Kuits läits kar-ja : lin'-ta - lön'-ta , lin'-ta - lön'-ta !
 MM J = 104

 MM J = 128

Kuits tu-li ko - du: kip - pa - di - kap - pa - di ,
 MM J = 80

 kip - pa - di - kap - pa - di , ü - le ai - a par - volks - ti !

Laps istub süles, selg hoidja poole. Tal võetakse kätest kinni ja sirutatakse neid vaheldumisi ettepoole, imiteerides koera astumist. «Karja minnes» toimub see aeglaselt lonkides, «koju tulles» aga kiiresti sibades. «Üle aia hüppamise» juures sirutatakse lapse mölemad käed välja.

Kuits läits karja:
lin'ta-lön'ta, lin'ta-lön'ta!
Kuits tuli kodu:
kippadi-kappadi, kippadi-kappadi,
⁵ üle aia parvolksti!

Laulnud Selma Lätt, 43 a. vana, Tartu linnas 1953. aastal. — Laul õpitud lapsepõlves Halliste kihelkonnas. Üles kirjutanud H. Tampere (RKM II 57, 113 (4)).

10. TIHANE.

Retsiteerides.

Halliste.

MM $\text{♩} = 112$

si¹

Tii - tii, ti - ha - ne, vaa - vaa,
varb-la - ne, len - da ü - le u - a - ai - a,
kar - ga ü - le kap - sa - ai - a, ü - le met - sa,
ü - le met - sa vurr!

Ema võttis väikse lapse sülle ja hoidis kätega lapse randmeist kinni. Laulu röhulistel kohtadel liigutati lapse käsi kokku- ja ühtlasi allapoole, rõhutuil aga laiali. «Vurr» — ajal aga viidi lapse käed kaugemale kõrvale ning raputati. Niiviisi imiteeriti linnu lendamist. — Veidi suuremate lastega mängiti teistmoodi. Lapse väljasirutatud käe seljast võttis ema või teine laps oma pöidla ja esimese sõrmega kinni, laps omakorda samal moel teise käe sõrmedega ema käeseljast ja nii vahelduvalt edasi (võis mängida ka mitmekesi). Laulu röhulistel kohtadel tösteti käsi ülespoole, rõhutuil allapoole ja «vurr» — ajal viidi lahtilastud käed raputades üles laiali.

Tii-tii, tihane,
vaa-vaa, varblane,
lenda üle ua-aia,
karga üle kapsa-aia,
üle metsa, üle metsa — vurr!
5

Laulnud Selma Lätt, 43 a. vana, Tartu linnas 1953. aastal. — Laul õpitud lapsepõlves Halliste kihelkonnas. Üles kirjutanud H. Tampere (RKM II 57, 115/7 (5)).

11. HIIREKE, TOO VETT!

Retsiteerides.

Maarja-Magdaleena.

MM $\text{J} = 96$

$\text{MM } \text{J} = 112$

Kust poolt tii , kust poolt tii ? Siit poolt , siit poolt ,

MM $\text{J} = 185$

Hoidja võtab lapse põlvele ning kõditab sõrmega ringe tehes lapse peopesa. Alates sõnast «siitpoolt» aga veab sõrmega käevart mõöda kuni kaenla alla ja viib siis oma käe üles kõrgele, justkui linnu lendamist imiteerides («sirr!»).

Iireke, iireke, tuu vett,
kassike, kassike, kasta saia,
lõoke, lõoke, lõhu puid,
tihane, tihane, tii tuli põlema!

⁵ Kustpoolt tii, kustpoolt tii?
Siitpoolt, siitpoolt, siit, siit, siit — sirr!

Laulnud Aliide Michelson, sünd. 1892. aastal, Tartu linnas 1953. aastal. — Laulu õppinud sünnikohas Maarja-Magdaleena kihelkonnas, Saare vallas, Saare mõisas. — Ules kirjutanud H. Tampere (RKM II 57, 119 (6)).

12. KAKUTEGEMINE.

Retsiteerides.

Rõuge.

MM $\text{J} = 162$

MM $\text{J} = 324$

Lüü kok-ku, kas-ta kak-ku, tsil-gu-da
tsi-a - li - ha - ga, kar-gu - da ka - na - mu - na - ga!

Hoidja võtab lapse käed ja lõob neid taktis kokku.

Lüü kokku, kasta kakku,
tsilguda tsalihaga,
karguda kanamunaga!

Laulnud Jaan Gutves, 63 a. vana, Rõuge kihelkonnas, Haanja valgas, Kokemäe külas 1930. aastal. Üles kirjutanud E. Oja ja H. Tampere (ERA III 3, 57 (50) ja II 26, 51 (32)).

13. KAKUTEGEMINE.

Suure-Jaani.

1-2. Tee pät-si päi - li - sel, kas-ta kak-ku kar-jat - sel - le!

Tee pätsi päilisel,
kasta kakku karjatselle,
siilitse sialihada,
kaalitse kanamunada,
veere, veere ahju,
ahjust jälle välja!
Kukulullu, nämm-nämm, kunksti!

Laulu leelutatakse lastele ja näidatakse ühtlasi kätega laulus esitatud tegevust. Kui seda elavalt tehakse, saab nutja laps kohe rõõmsaks.

Üles kirjutanud T. Köstner Suure-Jaani kihelkonnas 1890.—1896. aastal (EÜS III 30 (72)).

14. VARESELE VALU!

Retsiteerides.

Halliste.

MM $\text{J} = 96$

Si 1

Kiir - mus, kaar - mus, a - ra - kul

ai - gus, va - re - sel

va - lu, MM $\text{J} = 182$

mus-ta lin-nul muu tō-bi! accel. Me-de A-nu kō-tu-ke

ter - ves! Tirt, tirt, tirt, tirt, tirt!

Kui laps ütles kõhu valutavat, siis vooliti kõhtu (igas taktis üks liigutus). «Mede latse (nimi) kõtu ke terves!» juures jäeti käed kõhule ja siis kõditati õrnalt («Tirt, tirt...»), et last lõbusata ja valu unustama panna.

Kiirmus, kaarmus,
arakul aigus,
varesel valu,
musta linnul muu tōbi!
Mede Anu kõtu ke terves!
Tirt, tirt, tirt, tirt, tirt!

Laulnud Selma Lätt, 43 a. vana, Tartu linnas 1953. aastal. — Laul õpitud lapsepõlves Halliste kihelkonnas. Üles kirjutanud H. Tampere (RKM II 57, 123 (7)).

ПЕСНИ-ЗАБАВКИ.

1. Надевай штаны! Изображается поездка на морской берег за рыбой.
- 2—4. Поездка в город. Изображается поездка в город за лакомствами для ребенка.
5. Поездка к тете. Изображается поездка в гости к родственникам.
6. Топай, сыночек!
7. Приходи к нам! Юмористическое приглашение в гости (Топай, сыночек!)
- 8—9. Собака идет пасти стадо. Изображается, как собака направляется к стаду (медленно и неохотно) и как она возвращается домой (быстро и весело).
10. Синица. Показывается, как птица летает.
11. Мышка, принеси воды! Щекоча руку ребенку, обращаются к животным и птицам с просьбой приготовить пищу.
- 12—13. Как делают лепешки.
14. Иди, боль, к вороне! Поется над больным местом у ребенка.